

N á v r h

ZÁKON

ze dne 2020,

kterým se mění zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění zákona č. 216/2008 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 350/2009 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 503/2012 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 190/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 302/2016 Sb., zákona č. 14/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 112/2018 Sb., se mění takto:

1. V § 2 odst. 1 písm. q) se za slova „místostarosta obce“ vkládají slova „s pověřeným obecním úřadem¹⁷⁾“.

Poznámka pod čarou č. 17) zní: „*Zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, ve znění pozdějších předpisů.*“.

2. V § 2 odst. 1 písm. q) se za slova „rady obce“ vkládají slova „s rozšířenou působností¹⁷⁾“.

Poznámka pod čarou č. 17) zní: „*Zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, ve znění pozdějších předpisů.*“.

3. V § 13 odst. 3 se věty druhá a třetí nahrazují větou „Do oznámení veřejných funkcionářů uvedených v § 2 je možné nahlížet na základě žádosti.“.

4. V § 13 odst. 8 se text „odst. 2“ zrušuje.

5. V § 13 se doplňuje odstavce 9, který zní:

„(9) Evidenční orgán umožní veřejnému funkcionáři prostřednictvím registru oznámení přístup k informaci o žadateli, jemuž umožnil přístup k oznámení tohoto veřejného funkcionáře, v rozsahu údajů uvedených v odstavci 4, a to bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 30 dnů ode dne udělení uživatelského jména a přístupového hesla podle odstavce 5.“.

6. V § 14b odstavec 1 zní:

„(1) Každý může prvním dnem po lhůtě uvedené v § 12 odst. 1, 2 nebo 3 nahlížet do registru oznámení v rozsahu skutečností oznámených podle § 9, § 10 odst. 2 písm. a) a c), § 11 odst. 2 písm. a) a § 12 odst. 4, s výjimkou data a místa narození veřejného funkcionáře a identifikace nemovité věci.“.

7. V § 14c odst. 1 až 3 úvodní části ustanovení se za slova „při výkonu své činnosti podle § 13 odst. 7“ vkládají slova „a 9“.

Čl. II

Přechodná ustanovení

1. V případě oznámení podle § 9 až 11 a § 12 odst. 4 zákona č. 159/2006 Sb., ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, učiněných veřejnými funkcionáři do dne nabytí účinnosti tohoto zákona se rozsah nahlížení do registru oznámení určí podle § 14b zákona č. 159/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.
2. V případě oznámení podle § 9 až 11 a § 12 odst. 4 učiněných přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona osobami, které ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona již nejsou považovány za veřejné funkcionáře, není po dni nabytí účinnosti tohoto zákona nahlížení ani jiný způsob zpřístupňování těchto oznámení veřejnosti přípustný.

Čl. III

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2021.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Obsahová část

1. Zhodnocení platného právního stavu, včetně zhodnocení současného stavu ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Zákon o střetu zájmů doznal v posledních letech řady zásadních změn, některé jeho dopady jsou ale příliš invazivní, pokud jde o soukromí veřejných funkcionářů. Nejlépe tuto skutečnost dokumentuje poslední novela tohoto předpisu, která zpřísnila přístup veřejnosti k údajům týkajících se veřejných funkcionářů z řad komunálních politiků.

Jsou to právě komunální politici, kteří nejsou pro výkon funkce uvolněni, jejichž sféry se stávající právní úprava dotýká. V jejich případě je jednoznačné, že žádoucí rovnováhu mezi soukromými a veřejnými zájmy se zákonodárci nepodařilo nalézt. Svědčí o tom i několik řízení, která probíhala před Ústavním soudem, v jejichž rámci byl posuzován soulad ustanovení zákona o střetu zájmů s ústavním pořádkem.

2. Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, včetně dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Platná právní úprava se jeví i přes žádoucí změny provedené novelou 112/2018 Sb., jako nevyvážená, když oznámení veřejných funkcionářů uvedených v § 2 odst. 1 zákona o střetu zájmů jsou dostupná každému prostřednictvím veřejné datové sítě, zatímco oznámení veřejných funkcionářů uvedených v § 2 odst. 2 až na základě žádosti splňující určité podmínky a oznámení soudců vůbec přístupná nejsou. Důsledky pro první zmíněnou skupinu veřejných funkcionářů jsou zcela zásadní. Navíc stejného názoru je i Ústavní soud, který v řízení Pl. ÚS 38/17 zrušil ustanovení § 14b odst. 1 písm. a) až c) a dále v odůvodnění upozornil na odlišný způsob nahlížení na různé kategorie veřejných funkcionářů. Informace k vyhlášení nálezu a jeho znění je možné najít na tomto [odkazu](#)¹.

V případě zveřejňování informací obsažených v oznámeních podávaných podle § 9 až 11 zákona o střetu zájmů jde o zásah do práva na ochranu soukromí, kdy by v souladu s konstantní judikaturou Ústavního soudu mělo být poměřováno, zda není jednomu základnímu právu (právu na informace) dávána neoprávněně přednost před právem druhým (právu na soukromí), přičemž musí být současně šetřeno smyslu a podstaty základních práv. Význam testu proporcionality při střetu práva na ochranu soukromí a ochranu osobních údajů s veřejným zájmem na zveřejnění určitých informací Ústavní soud aktuálně zdůraznil i ve svém nálezu ze dne 17. 10. 2017, spis. Zn. IV. ÚS 1378/16 ve věci poskytování informací o platech a odměnách osob pracujících ve veřejné sféře.

Dodržení principu proporcionality požaduje i čl. 6 odst. 1 písm. c) směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů. S účinností od 25. května 2018 pak dodržení principu proporcionality vyplývá i z čl. 5 odst. 1 písm. c) nařízení Evropského

¹ <https://www.usoud.cz/aktualne/ustavni-soud-zrusil-cast-zakona-o-stretu-zajmu-udaje-z-centralniho-registru-oznameni/?fbclid=IwAR2GecaOpsE6ufYPuoJLW0V7g42IGS5w2xzyozVaPtLxH20jdJXIGePaXtM>

parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů). Způsob shromažďování, zpracovávání a následné uveřejňování osobních údajů veřejných funkcionářů vyjmenovaných v § 2 odst. 1 zákona o střetu zájmů v platné právní úpravě přesahuje (s ohledem na sledovaný účel) míru přiměřenosti.

Východiskem pro navrhovanou právní úpravu bylo tedy posouzení střetu práva na informace a práva na ochranu soukromí, a to při zohlednění účelu zákona o střetu zájmů. Jeho primárním cílem je zajistit transparentnost jednání veřejných funkcionářů, jež se ve své činnosti pravidelně dostávají do situací, kdy v souvislosti s výkonem své funkce rozhodují o významných věcech veřejného zájmu, který se může dostat do rozporu s jejich zájmem individuálním, případně zájmem skupinovým. Cílem právní úpravy střetu zájmů tedy není poskytování informací, které nesouvisejí s tímto účelem, a mohou sloužit toliko k uspokojování zvědavosti či zvědavosti. To je obsaženo i v nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 38/17.

Cílem nyní předkládaného návrhu je narovnat narušenou společensky přijatelnou rovnováhu mezi osobním zájmem veřejných funkcionářů a zájmem veřejným, a přispět tak i ke zvýšené ochraně práv třetích osob. Dále reflektovat závěry Ústavního soudu obsažené v nálezu Pl. ÚS 38/17.

Navrhované legislativní řešení spočívá ve sjednocení právní úpravy pro všechny kategorie veřejných funkcionářů, kdy bude do oznámení veřejných funkcionářů i nadále každému umožněno nahlížet, avšak na základě žádosti, a to bez ohledu na to, zda jde o veřejného funkcionáře uvedeného v § 2 odst. 1 či odst. 2 zákona o střetu zájmů. Dojde tak v tomto ohledu k navrácení právní úpravy do podoby před její změnou zákonem č. 14/2017 Sb., neboť před touto novelizací zákon o střetu zájmů ve věci přístupu k jejich oznámením mezi veřejnými funkcionáři nerozlišoval a přístup umožňoval vždy pouze na základě žádosti.

Nadto je nutno poukázat, že navrhovatelé tento princip již navrhovali v závěru roku 2017 v novele zákona o střetu zájmů, který byl v Poslanecké sněmovně projednáván v rámci sněmovního tisku č. 33.

Dále je nutné upravit kategorii neuvolněných veřejných funkcionářů, kde by již nadále nebyli mezi veřejné funkcionáře řazeni neuvolnění místostarostové na obcích I. typu a dále neuvolnění radní obcí I. a II. typu. Předkladatelé mají za to, že na tyto komunální politiky vzhledem k jejich činnosti a jejímu rozsahu na těch nejmenších obcích nelze vztahovat povinnosti dle zákona o střetu zájmů. Dále komunální politici jsou právě na malých obcích pod intenzivnější „sousedskou“ kontrolou. Z tohoto důvodu se vyjímají z výčtu veřejných funkcionářů.

Z hlediska zákazu diskriminace ve smyslu § 1 antidiskriminačního zákona a rovnosti mužů a žen navrhovaná právní úprava nezakládá žádnou nerovnost.

3. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Právní úprava je zcela v souladu s ústavním pořádkem České republiky, jelikož plně reflektuje závěry Ústavního soudu obsažené v nálezu Pl. ÚS 38/17.

Pokud jde o přístup k oznámením učiněným veřejnými funkcionáři, právní úprava přístupu do registru oznámení zavedená zákonem č. 14/2017 Sb. je vůči veřejným funkcionářům dle

§ 2 odst. 1 zákona o střetu zájmů neproporcionální a ve vztahu k jejich soukromí a soukromí dalších (zejména jim blízkých) osob nedůvodně invazivní. Jakkoli poslední novela zákona přinesla žádoucí změny, je potřeba jít ještě dále a soukromí veřejných funkcionářů chránit prostřednictvím institutu, kterým je zpřístupnění na žádost. Navrhovaná právní úprava má tedy za cíl odstranit možný rozpor § 13 zákona o střetu zájmů s Listinou základních práv a svobod a souvisejícími ústavními principy. Proto lze předložený návrh považovat za souladný s ústavním pořádkem České republiky.

4. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami

Střet zájmů není v primárním ani sekundárním právu Evropské unie jednotně komplexně upraven. Problematiku střetu zájmů je možno nalézt roztržštěně ve specifických odvětvových úpravách (předpisech), s nimiž není tento návrh v rozporu.

5. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Problematika střetu zájmů není explicitně upravena mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána. Jak bylo zmíněno v 1. kapitole důvodové zprávy, současné řešení přístupu k oznámením některých veřejných funkcionářů se jeví rozporné s právem na respektování rodinného a soukromého života, které je mimo jiné upraveno v čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

6. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí a dopady na bezpečnost nebo obranu státu

V souvislosti s navrhovanou právní úpravou nejsou očekávány přímé finanční dopady na státní rozpočet, neboť možné zvýšení počtu podaných žádostí o přístup do registru oznámení by nemělo být nijak zatěžující. Nepředpokládají se dopady ani na ostatní veřejné rozpočty či na podnikatelské prostředí České republiky.

Návrh zákona nemá žádné negativní sociální dopady a ani dopady ve vztahu k zákazu diskriminace. Nemá dopady na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny.

Naopak lze předpokládat pozitivní dopady, kdy po změně znění zákona o střetu zájmů lze očekávat úbytek řízení o přestupku zákona o střetu zájmů, která jsou vedena v důsledku snahy veřejných funkcionářů ochránit svá soukromí či soukromí osob blízkých.

Návrh nemá přímé dopady na životní prostředí a na bezpečnost nebo obranu státu.

7. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaná právní úprava nepochybně pozitivně přispívá ke zvýšení ochrany soukromí a osobních údajů, kdy dotčenými subjekty jsou nejen samotní veřejní funkcionáři, ale i další osoby, zejména osoby těmito veřejným funkcionářům blízké.

8. Zhodnocení korupčních rizik

Předložený návrh novely zákona nezvyšuje korupční rizika, neboť přístup veřejnosti k oznámením veřejných funkcionářů zůstává i nadále zachován, dochází pouze k odstranění dvojkoľejnosti řešení přístupu do registru oznámení.

Navrhovaný předpis nemá vliv ani na dostupnost informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

Výše uvedené potvrzuje i Ústavní soud v nálezu Pl. ÚS 38/17.

Zvláštní část

K čl. I bodu 1 a 2

Vyjmutí neuvolněných místostarostů na obcích I. typu a neuvolněných radních na obcích I. a II. typu. Nadále veřejnými funkcionáři budou neuvolnění místostarostové obcí II. a III. typu a neuvolnění radní v obcích s rozšířenou působností.

K čl. I bodu 3

Navrhuje se upravit právo veřejnosti nahlížet do registru oznámení v tom směru, aby přístup k detailním osobním údajům veřejných funkcionářů byl podmíněn předchozí individualizovanou žádostí.

K čl. I bodu 4

Jedná se o logický důsledek změny provedené v čl. I bodě 3.

K čl. I bodu 5

Veřejný funkcionář by měl mít možnost seznámit se se základními údaji o osobě, která požádala o zpřístupnění obsahu jeho oznámení.

K čl. I bodu 6

Navrhuje se sjednocení rozsahu nahlížení do registru oznámení u veřejných funkcionářů uvedených v § 2 odst. 1 s rozsahem nahlížení do registru oznámení u veřejných funkcionářů uvedených v § 2 odst. 2.

K čl. I bodu 7

Jde o legislativně-technický důsledek změny spočívající v doplnění odstavce 9 do § 13.

K čl. II

Přechodná ustanovení řeší otázky vyvolané zejména zrušením části jedné z kategorií veřejných funkcionářů (vizte výše) a změnou způsobu zpřístupňování obsahu oznámení podle § 9 až 11 a § 12 odst. 4.

K čl. III

Nabytí účinnosti zákona se navrhuje stanovit na den 1. ledna 2021. S ohledem na datum předložení tak bude k dispozici dostatek času na projednání a schválení návrhu.

V Praze dne 12. 3. 2020

Věra Kovářová v. r.

Vít Rakušan v. r.

Jan Farský v. r.

Jana Krutáková v. r.

Petr Pávek v. r.

Petr Gazdík v. r.